

met verlangen, zij het niet zonder vaagheid, naar nieuwe politieke verhoudingen uitzagen, zich door een zo traditionele groepering niet aange trokken voelden. Thomassen vond de geest en de sfeer binnen de Sociaal-Democratische Vereniging enghartig en benauwd zodat groepen katholieken en protestanten die hun oude angst voor het begrip 'socialisme' hadden verloren (dat is zeker ook gevolg geweest van de actie van de Nederlandse Unie die het begrip 'socialisme' in haar vaandel had geschreven) toch niet de stap waagden, 'de doorbraak', naar een groepering welke nog zozeer getuigde van het voor de SDAP (Sociaal-Democratische *Arbeiders*-Partij) kenmerkende 'arbeiderisme'. 'De leiding in het Zuiden', zo berichtte Thomassen zijnerzijds aan het partijbestuur,

'heeft de doorbraak niet voorbereid en de daarvoor noodzakelijke gezindheid niet aangekweekt bij onze zuidelijke leden. Zij die het pleit voerden voor de ontwikkeling welke leidde tot de Partij van de Arbeid, werden politiek geïsoleerd en kwamen daardoor steeds in de gevechtspositie. Donker heeft mr. Teulings aangespoord, de Staatspartij te doen herrijzen. Het was een conservatief gebaar waarmee de geestelijke achtergronden en de strevingen die tenslotte de Partij van de Arbeid deden ontstaan, werden miskend.'¹

★

En de communisten?

Toen wij in het vorige hoofdstuk over de mijnstreek schreven, vermeldden wij dat de communist W. van Exter aanvankelijk als voorzitter optrad van de eerste eenheidsvakbond: de Nederlandse Bond van Arbeiders in het Mijnbedrijf. Van Exter was een Amsterdammer die door de leiding van de illegale CPN geruime tijd vóór de bevrijding naar Zuid-Limburg was gezonden met de opdracht, daar onmiddellijk na de bevrijding zo mogelijk een eenheidsvakbond van de grond te krijgen en daarnaast het denkbeeld te propageren dat er één socialistische partij moest komen. Verwezenlijking van dat denkbeeld vergde dat de communistische partij als zodanig in eerste instantie niet zou worden heropgericht, of beter: dat zij in gecamoufleerde vorm zou herrijzen waarbij de communisten gebruik zouden maken van de *goodwill* die hun strijd-

¹ Brief, 18 maart 1946, van W. Thomassen aan het partijbestuur van de SDAP (in liquidatie) in H. M. Ruitenbeek: *Het ontstaan van de Partij van de Arbeid* (1955), p. 167.